

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Iza kongresa.

Piše dr. Aleksandar Licht.

VIII.

U vezi s time raspravljalo se o tome, da li će uz Egzekutivu u Londonu da ostane Egzekutiva u Jeruzalimu, usredotočena u jednome licu, kako je to dosad bilo. Dok je Weizmann zbog homogenosti i jednovitosti htio da se napusti ovakova egzekutiva u Jeruzalimu, već da ondje budu samo resori, odgovorni Egzekutivi u Londonu, dotle se naročito sa strane Palestinaca isticalo, da bi ovakva posvemašnja nesamostalnost palestinskih resora londonske egzekutive bila na štetu njihova prestiža u zemlji, naročito prema vladi, a po tome i na štetu cionističke stvari. No ovo je, izgleda, konačno riješeno po Weizmannovu stajalištu. Velim: izgleda, jer će iskustvo i potreba vjerojatno morati da preudesi ovo dijeljenje po resorima u jedan kolegijalni zbor šefova resora sa jednom ličnosti na čelu.

Uz Egzekutivu kongres je ostavio samo još Akcijoni Odbor. Godišnje konferencije, t. zv. »malog kongresa« ne će biti. Sastajat će se dakle s vremena na vrijeme Akcijoni Odbor, izabran po Kongresu. Cioniste će imati da biraju samo svake druge godine delegate za kongres. Ovo ima i svojih loših i dobrih strana. Ja sam u permanentnom odboru zagovarao, da se usposavi godišnja konferencija iz ovih razloga: Prije svega da se izborima svake godine održi živo interesovanje i učešće cionista u odlukama, koje se imaju da stvaraju i koje su pune odgovornosti, jer ih opetovano izazivaju neočekivani događaji i činjenice, pred koje nas se stavlja (na pr. sad baš pitanje »Arab Agency«). Cioniste dakle treba da imaju mogućnost, da se s obzirom na njih opredijele. Drugi je razlog budžetni. Iskustvo kazuje, da se u godinama bez kongresa uplaćuje znatno manje šekalim nego u kongresnim godinama, u kojima je pravo biranja vezano o šekel. A upravni su troškovi Egzekutive, koji bi se imali pokrivati jedino šekelom, jednaki u godinama Kongresa. No tome će se doskočiti zaključkom, da se broj delegata za kongres određuje po broju šekalim u dvjema godinama, a ne tek u godini kongresa. Treći je razlog, što je Akcijoni Odbor biran po slučajnome sastavu kongresa tako, da su pojedine federacije, frakcije i grupe nominirale članove za Akcijoni odbor u razmjeru svoje brojčane snage, u kojoj su bile zastupljene u kongresu, a koja nije bila vjerna slika

»razmjera sila« u cionističkoj organizaciji. — Kao razlog protiv »godišnje konferencije« isticalo se (Hantke), da je to aparat težak i da njegovo sazivanje traži mnogo troška.

S time u vezi stoji pitanje šekela. Isprva je u cionističkoj organizaciji bila jedna vrsta šekela: biralo se po teritorijskome principu: 1. svaka je zemlja birala svoje delegate. Kad se cionistička organizacija razgranala, te su nastale partije (federacije), one su tražile svoj federacijoni šekel, da uzmognu provesti izbore neovisno o teritorijskim granicama i tako lakše skupiti mandate: najprije poale-cijon, zatim mizrahi, a iza rata redom još hapoel-hacair, ceire-cijon, posljednji se kongres biralo prema tim zasebnim šekalim. No u Kongresu iznova je iskrslo pitanje jednovitog šekela (Einheitsschekel); i baš oni, te su ranije tražili zasebni federacijoni šekel, šekel po partijskim grupacijama, ovaj su puta simpatizovali s jednovitim šekelom. A oni, te su ranije simpatizovali sa jednovitim šekelom, ovaj su puta bili za to, da se ostavi razlikovanje šekela prema raznim partijski obilježenim federacijama. Razloge nije teško dokučiti. U ovome kongresu bila je desnica i lijeva: mizrahi i socijalističke grupe, znatno ojačala prema ranijim kongresima. Bilo bi pre nagljeno, kad bi se to svelo na opću pojavu, koja se opaža u svim narodima, što ono preživljuju jake krize: da su naime ekstremne struje znatno ojačale. U tome smislu niti je mizrahi, niti hitahdut »ekstreman«, Mizrahi je pobornik religiozitetu, ali valja ga samo porediti sa Agudat Jisrael, da se uvidi, da nije ekstremno konfesijonalan, a nimalo klerikalno, već tek regiljski — iskreno religijski — konzervativan. Hitahdut, s druge strane, je individualno socijalistički, socijalistički u etskome smislu i uz to duboko nacijskome, ali ne u smislu klasno-borbenom (kao Poale-Cijon); već po tome, što postavlja altruistički primat narodnog pionirstva, hitahdut se ne rukovodi prvenstveno ekonomskim shvatanjem socijalno-narodnih problema. Nijedna ni druga strana nije dogmatska ni doktrinarna, bar ne do krajnosti. Ovo, dakle, i nijesu »ekstremi« u smislu grupacije u evropskim državama, koje potkapaju krize. Može se reći, da su jedni i drugi: i desni i lijevi čuvari tradicija židovstva, jedni religijskih, drugi socijalnih, pri čemu ipak ni mizrahi nije protivan socijalno-etskim načelima pravdenog društvenog uređenja.

Ako dakle ovo jačanje lijevog i de-

snog krila Kongresa nema svoje uzroke u spomenutome općem pojavu, valja uzroke tražiti drugdje. Obilježene užim, izrazitijim naziranjem, ove grupe proživljavaju dublje svoju partijsku zajednicu, nego li »opći cioniste«. Oni su intenzivnije organizovani i po tome njihov je napor veći, da dodju do izražaja. Njihov svaki pristaša traži stoga šekel, dok kod »općih cionista« nije prodrila svijest o **političkoj zamašitosti šekela kao glasovnice za afirmaciju u Kongresu.** To je razlog, zašto ti »opći cioniste« nijesu bili zastupani u Kongresu dolično svome faktičnome broju (k čemu dolaze i spendijski momenti: da se u Americi ne plaća zasebno šekels, da odanle nije došlo toliko delegata, koliko odgovara broju prinostnika za organizaciju, da je u zemljama pauperizacije šekel neobično jeftin, pa da se na pr. u Poljskoj sa nekoliko stotina dolara moglo naplatiti na tisuće šekalim...) »Opći cionista« (nesimpatičan izraz za ono što se može bolje nazvati »cijonista pur et simple«) nehanjan je kod plaćanja šekela, a još više kod izbora, te u nekim zemljama i nije bilo izbora unutar zemaljske federacije, već samo unutar partijskih federacija, kao na pr. u Austriji (u nas su izbori bili, kraj jedne listine, tek formalnost, a i ona se jedva provela). Sad, kad su partijske federacije ojačale i unutar pojedinih zemalja, jednoviti bi šekel, kraj indolentnosti »općih cionista« — medju kojima jedinima ima i t. zv. »auch-cijonista« — doveo do toga, da bi desne i lijeve partije, mobilizujući svakog svoga člana, dobile još više delegata, jer bi se broj delegata odredio po broju svih šekalim, a izbor bi se proporcijski izvršio po broju predanih glasova, pa bi tako, uz apstinenciju »općih cionista«, za delegate lijevih i desnih partija brojali i šekalim »općih cionista«

Ovo je razlog, zašto je jedinstveni šekel u Kongresu bio otklonjen. »Opći cioniste« bili su protiv njega, a desni i lijevi nijesu imali odvažnosti, da se suviše angažuju za nj, jer su ranije oni bili za zasebni šekel partijskih federacija, pa bi glasanje za jednoviti šekel s njihove strane bio akt i suviše proziran i politički amoralan. No ja sam mišljenja, da je baš iz onih razloga, zbog kojih se otklonio jedinstveni šekel, valjalo glasati za nj. Jer ovako se ne uklanja zlo, koje se uvriježilo. Ako je u interesu organizacije, da unidje što više šekalim iz budžetnih razloga, pa ako je za osudu indolentnost kod plaćanja šekalim i kod glasanja s pomoću njih; ako je ova apstinencija svjedočan-

stvo političke nesazrelosti cijonista u odnosu prema cijonističkoj organizaciji: onda se to ne liječi time, što se vodi računa o toj apstinenciji i njoj ugadja, već nasuprot time, da se primorava plaćaoće šekela na borbenost i mjerenje sila.

Uz jedinstveni šekel valja cijonistama privedi k svijesti politički smisao i značenje šekela, koji nije samo vidna ispovijest k cijonizmu, već čijim posredstvom pojedinac unutar cijonizma može i ima da afirmira svoj sopstveni stav prema problemima cijonizma.

Dojakošnje shvaćanje šekela po cijonistama ne vodi o tome računa! šekel je, u najboljem slučaju, ispovijest k cijonizmu i veća ili manja ambicija da se istakne broj cijonista; ali on se, u cijonističkoj masi, ne shvaća kao orudje u političkom takmačenju sila unutar cijonizma. Ovo je dovelo do toga, da Weizmann nije dobio onaki apsolutorij, kaki bi mu dala ogromna većina cijonista, i da glasanje o Agency nije ispalo ni po tekstu zaključka ni po broju glasova onako, kako je želio Weizmann i kako bi mi taj zaključak, imajući vjeru u nj, odglasala preogromna većina cijonista. O tome smo, držim, na čistu.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta.

Zemaljska konferencija čeških cijonista. Na 20. i 21. oktobra obdržala se u Pragu konferencija čeških cijonista. Prisustvovali su kao gosti dr. Šemarja Lewin i Leo Herrmann, generalni sekretar direktorija Keren Hajesoda u Londonu. Sa strane centralnog komiteja čehoslovačkih cijonista prisustvovali su gg. Finci, dr. Hugo Herzmann i dr. F. Kahn. Nakon izvještaja dra. Rezeka i podijeljenja apsolutorija, prešlo se na izbore. U novo vodstvo izabrano se većinom zastupnike omladine, napose Blau-Weissa.

Na nedjelnoj sjednici podnijeli su dr. Adler i dr. Margulies izvještaj o XIII. kongresu. Dr. Adler zastupao je stanovište

kongresne većine, dok je dr. Margulies bio uz demokratsku frakciju. Proti Marguliesu govorili su dr. Lewin i dr. Rufeisen. Kod glasovanja primio se izvještaj dr. Adlera do znanja, a egzekutivi izrazilo se bezuvjetno povjerenje. Naglašena bude potreba, da cijonisti najenergičnije nastave rad za Keren Hajesod.

Izgoni Židova iz Münchena.

Kahrov sistem instalirao se je izgonima Židova. Kod trgovaca i industrijalaca provadjaju se premetačine, kod kojih se zaplijenjuje sve devize i valute, dok vlasnici stanova dobivaju nalog, da unutar deset dana ostave zemlju. Istodobno im se rekviriraju stanovi. Nije moguće opisati, kolika panika vlada među bavarskim Židovima zbog ovih sredovječnih metoda. Gdje se Židovi pokazuju na ulici hitlerovska ih omladina prema iskušanom ruskom receptu pogrdjuje i zlostavlja. Kod ovakovih je čina policija sasvim pasivna. Postoji bojazan, da vlada provede općenu konfiskaciju imetka Židova, a antisemitski krugovi javno zahtijevaju, da se internira sve židovsko pučanstvo zemlje negdje u gornjoj Bavarскоj. Koliko je antisemitska propaganda obmamila mase, vidi se iz toga, da se trgovci živežnim namirnicama krute Židovima bilo što prodati.

Diktatura witelsbachškog reakcionarca Kahra i hackenkrenzlerskih banda započela je sistematskim izgonom Židova, koji u brutalnosti premašuju i progone u Budimpešti. Intervencija cijonističke mjesne organizacije ostala je bez uspjeha. Držanje hackenkrenzlera biva sve bojonije; obučeni su vojnički i spremaju se javno na progon. Njihova lozinka glasi: **Van s inozemnim Židovima, domaćih ćemo se sami riješiti.** Mnogi židovski stanovnici dobivaju poštom pripisane karte, u kojima se nalaze karte sasvim slične onima bavarskih željeznica sa slijedećim tekstom:

»Besplatna karta za Jerusolim; vrijedi od svake stanice; ne može se pre-

nijeti na drugog; tamo, a nikada više natrag.«

Škandali na bečkoj univerzi. (Zapriječeno je predavanje prof. Kappelmachera. Rektor daje ukor.) Bečko je arijsko studentstvo zaprijetilo, da će nastaviti sa svojim kravalima na univerzi, ako se imenovanje dra. Fischla za dekana medicinskog fakulteta i dra. Kappelmachera za izvanredno sveučilišnog profesora zbilja provede, jer da je to atentat na njemački narod.

Ovu su svoju prijatnu hackenkrenzleri i zbilja proveli. Kad je prof. dr. Kappelmacher držao svoje nastupno predavanje o kasnoj latinštini, nahrupili su u predavaonicu hackenkrenzleri. Surovim psovkama kao »Jud! Saujud« prisili su dra. Kappelmachera, da ostavi dvoranu.

U jednom interviewu izjavio je rektor univerze dr. Döller, da su svi studenti spram njega neloyalno postupali. Prema njihovoj izjavi imala bi to biti jedna obična skupština. O kakovom protestu nisu mu ništa napomenuli: bio je dakle podlo prevaren.

Slijedećeg je dana izdao rektor zbog ovih nemira oglas, u kojem žigoše postupak studenata, te ih pozivlje, da ne krše red i disciplinu na akademskom tlu.

Englesko Jevrejstvo u borbi protiv internacionalnog ansemitizma.

Na zadnjoj sjednici Board of Deputies, kojoj je predsjedao Mr. Henrique, pročitao se izvještaj izvanpolitičke komisije Boarda t. zv. Joint Foreign Committeea. Nakon ovog uslijedila je općena diskusija.

Mr. M. Handa stavio je upit, da li je istina, da Henri Ford finansira internacionalnu organizaciju za širenje anti-semitizma u cijelome svijetu sa sjedištem u Švicarskoj, te da li je Board što poduzeo, da uvjeri javno mišljenje svijeta, da se internacionalni »haute finance« ne sastoji samo od Jevreja. Mr. Lucien Wolf je odgovorio, da se ovo pitanje upravo ispituje.

A. D. Gordon:

Pisma iz Palestine.

Treće pismo.

A to se vidi osobito u onome, što se nazivlje kapitalizmom. Kapital je, veli se, internacionalan. Što to znači? To znači, da kapital nema duše i da služi svojim vlasnicima samo kao mašina. Ima samo da stvara ekonomske vrednote i da gospodarski oživljava. Stvara zapravo parazitski i čini parazitom; dolazi iz tuđe snage i daje bogatstvo i vlast, to znači isto što i rasti po krvi i srsti drugoga, a visokim se i uzvišenim osjećati, ako se na drugome jaši. Može i mora da bude internacionalan, jer mu je život naroda, što zapravo znači život čovječanstva nuzgredan, brine se samo za kasu svoga vlasnika. Njemu je svejedno da li narod živi srećno, ljudski, zdravo, prirodno, da li su svi dijelovi naroda zasićeni, snažni, živi i vrsni da stvore najljepši i najbolji život. I zato ne nastoji da stvori ono što je za narod, za sve dijelove naroda i po tome za cijelo čovječanstvo od velike potrebe nego ono što nailazi na najveći promet, to znači, što bogataši, para-

ziti, kao i vlasnik toga kapitala trebaju, a bogataša ima na cijelome svijetu više nego u jednome narodu. I zato nastoji da stvori i u drugim zemljama ne ono što je za čitavo stanovništvo od koristi, nego ono, što se u bilo kojem pogledu za kapital bolje rentira. I zato misli, šta je njegovo pravo, da stvara ogromne topove i sve ono oružje, što ljudima donosi samo nesreću i smrt, bilo psihički, bilo fizički, bilo obadvoje.

A rad? Rad se, vele, bori s kapitalom. Kako? Isto kako se kapital bori s radom. Kapital se bori za svoju klasu, rad za svoju. Kapital je internacionalan, i rad je internacionalan. Kapital traži, gdje da proda svoju robu, a i rad traži tržište, jer ide s njim isti put. Kapital bježi sa sela, iz prirode u grad, gdje može da bolje prosperira, a rad (ne samo iz nužde) za njim. Kapital gradi tvornice, da razaraju svijet i nište ljude, ili sve one stvari, što vrijede samo za bogate, dok nema ni onih stvari, što su za život potrebne, — a tko to sve pravi? Rad. Ne smije se vjerovati, da je nužda bila jedino, što je djelovalo, te radnik mora da sve to radi, kako bi zaslužio kruh.

Time može da se ispriča ovaj ili onaj radnik, ovaj ili onaj slučaj, ali nikako cijelo radništvo, cijeli rad.

Ima li kod radnika ikakva zabrana, da se ne radi u tom smjeru, dok se i bez toga na malo umjereniji način može da živi? Zar je bilo ikada štrajkova zbog toga? Jesu li se ikad radnici poslužili svojim internacionalnim vezama, da zapriječe pravljenje topova i sličnih stvari? Zar se radi radnicima u njihovoj borbi, u neposrednoj borbi o drugim interesima, o drugim prilikama, o drugim zahtjevima osim ekonomskih, osim onoga, što se tiče gospodarskih stvari, ili suzbijanja protivničkih krugova. Zar se radi u neposrednoj svakodnevnoj borbi o drugome, višem odnosu rada k onome što se radi, to znači, zar se radi, u koliko je to moguće, o tome, da rad ne stvara što se ne treba, što donosi štetu, demoralizaciju, što služi samo parazitstvu i sličnom? Zar se tu radi o drugim, dubljim vezama s životom.

To je posljedica, što rad nije nacionalan, što počiva na klasnim, a ne nacionalnim interesima, interesima naroda i zemlje. Ako rad zaista nastoji, da preure-

Glede pitanja otaksnanja više nabraze za jevrejsku omladinu u Poljskoj, izjavio je Lucien Wolf, da u Poljskoj zakonito ne postoji numerus clausus, no zato ga se u praksi konzervativno provada. Poljski je ministar prosvjete jednom uredbom omogućio univerzama i profesorskim vijećima, da zapriječe pristup jevrejskim studentima. Univerze naime primjenjuju svoje pravo, da mogu regulirati broj slušača, isključivo na Jevreje. No tako dugo, dok odbor ne dobije direktnu pritužbu iz Poljske, ne mogu se poduzeti nikakovi koraci. Poljska je medju ostalim učinila sve, što je mogla, da onemogući kontakt između Joint Foreign Committeea i Saveza Naroda.

Jevrejsko školstvo u Poljskoj.

Prijedlog jevrejskog kluba za subvenciju odbijen je. Kod zadnje sjednice komisije za prosvjetu došao je do rasprave i prešni prijedlog Jevrejskog kluba glede državnog subvencioniranja jevrejskog školstva. Referent rabini dr. Leurin istakao je, da su Jevreji od svih nacija, koje u Poljskoj obitavaju, najviše zapostavljeni. Još do danas u Poljskoj nema državne škole, koja bi odgovarala interesima Jevrejstva. Zbog toga bili su Jevreji prisiljeni, da osnuju vlastite pučke škole. Razlikujemo tri tipa jevrejskih pučkih škola i to prvo ortodoksne, u kojima se glavna pažnja posvećuje vjerskoj izobrazbi, dalje škole, koje je osnovala cionistička organizacija. U njima se ističe nacionalni karakter, a osobita se pažnja posvećuje učenju jevrejskog jezika, no svi se ostali predmeti podučavaju poljski. Konačno škole jevrejskih radnika, u kojima je nastavni jezik jidiš. Prema članu 109 ustava, dužna je država da subvencionira škole narodnih manjina, ako sama ovakove ne izgradi. Referent je svršavao prijedlogom, da se pučkim školama, koje odgovaraju zakonitom tipu, podijeli stalnu godišnju subvenciju.

Prijedlog je izazvao veliku debatu.

di društveni život čovjeka, mora da preuredi cijeli život čovjeka u gore rečenom smislu, to znači prije svega narod, naciju. A rad to može prirodnim putem, jer prirodno stvara i prirodno oživljava. Stvara više nego kapital može da stvori, i proizvodi viši život nego on. Ne obogaćuje, ne ugospodjuje, dok stvara i oživljava, — a to je možda njegova moć i veličina. No mora da pozna tu moć, pa da se njome služi. Treba da nam bude jasno, da živjeti višim životom nego je život u bogatstvu i gospodarstvu — znači uživjeti se u život beskrajne prirode, da rad nema samo da tehnički popravlja život, nego i da ga stvara i otkriva, i vodi k traženju novoga životnog interesa, novoga životnog cilja. Ljudska je spoznaja stvorila ili otkrila za čovjeka životne interese, životne ciljeve i naslade kao estetske, etičke i religiozne, koje druga stvorenja ne poznaju. Rad treba da ide dalje u tom smjeru. Spoznaja je dala čovjeku mogućnost da spozna prirodu, pa da tako udesi život bolje ugodnije, osobito s tehničke strane. No prirodu spoznati još ne znači živu je

Stranke desnice i ljevice u inače zbilja rijetkoj slozi izjavile su se protiv subvencije. Zastupnik poljskih socijaldemokrata izjavio se protiv subvencije s motivacijom, da bi ova potpomagala jevrejski »separatizam«. Da svojim jevrejskim biračima saspe pijeska u oči, izjavio je taj zastupnik, da bi bilo svrsi shodnije subvencionirati jevrejske srednje škole. Treba, još istaknuti stanovište Wizwolenie-grupe, koja je najradikalnija od građanske odnosno seljačke opozicije. Prema mišljenju ove grupe Jevreji nisu narod, već religija i rasa, pa im zbog toga ne pripada nacionalno školstvo. Prijedlog Jevrejskog Kluba bude nakon ovih izjava odbijen. Zastupnik Leurin najavio je prijedlog kao prijedlog, što ga predlaže manjina plenumu. Ovo je pročelnik komisije privremeno odbio, pošto je o mogućnosti ovakovog prijedloga potrebna odluka predsjednika sejma i komisije za poslovanje.

Što kaže jedan rumunjski nadbiskup o Jevrejima i Jevrejstvu. Za Sjevernu Besarabiju izabran je novi nadbiskup imenom Visorion. Na jednom svom duhovnom putovanju došao je taj nadbiskup i u Hotin. Prije svog odlaska želio je, da upozna i Jevreja Hotina, te je zbog tog zamolio ondašnje oblasti, da mu pribave nadrabina Hessa. Hess se rado odazvao tome pozivu, a Jevreji su se skupili u masama u hramu, kad je tamo prispio nadbiskup praćen od svijih oblasti. Pozdravljen po nadrabinu Hessu odgovorio je nadbiskup po prilici sljedeće: »Veseli me, što u vašoj sredini nisam stranac, već da sam jedan od onih koji vas razumije. S ponosom ističem, da je časni rabini jedrenski bio moj učitelj, a njemu i zahvaljujem, da danas dovoljno razumijem hebrejski. Ja štujem jevrejsku znanost, te želim, da Jevreji Besarabije žive s ostalim pučanstvom u slozi i miru, te da kao ravnopravni rumunjski građani sudjelujemo kod izgradnje domovine«. Kad je nadbiskup završio, zapjevala su djeca na-

shvatiti, živjeti je. Rad mora da daje čovjeku mogućnost, da, rekao bih, kozmički spozna, kozmički živi, kozmički stvara. Rad mora da čovječji život oslobodi od čovjeka — ako ta riječ dosta kaže —, da sruši tijesne, zatvorene zidove gradske kulture, u koju je život zatvoren i stisnut, pa da mu pusti da se slobodno ujediní s životom prirode. Tu se otvaraju čovjeku bogata nalazišta novih interesa, doživljava, spoznaja, veza, kreacija — novi život, ne možda mijenjanje starih vrednota, nego nove vrednote — novo bogatstvo, novo carstvo bez vladara i sluga — nov svijet. No najznatniji vez između život prirode i života i života pojedinca je, kako smo rekli, nacija, život nacije. Rad mora da je nacionalan. Rad — to je nacija, čitava snaga nacije. Njena borba nije klasna, nego narodna borba, borba naroda protiv svojih parazita. Ne smije da se radi u toj borbi o interesima radnika (u socijalističkom smislu) i radničke klase, koji bi se na taj način mogao da protegne samo na ekonomsko područje, nego o interesima svakoga, tko svoj narodni život svojom i

rodnu himnu. Nadbiskup se zahvalio svima, napose nadrabinu Hessu zbog njegovog savršenog rumunjskog govora. — Kraj jake antisemitske struje u Rumunjskoj ovaj je govor vrlo značajan.

Propaganda za Keren Hajesod u Švicarskoj. Cionistička zimska sezona započela je u Švicarskoj 13. oktobra jednom velikom skupštinom u Zürichu. Na toj je skupštini izvjestio dr. Farbstein o svom palestinskom putovanju, koje je poduzeo prošlog ljeta. On misli, da pregovori engleskoj vladi i administraciji nisu u redu, pošto se jevrejsko pučanstvo u Palestini sasvim korektno prema njegovom broju uzimlje u obzir. Pohvalnim riječima govorio je o uspjesima novog jisuva i o jevrejskom jeziku, koji je već tamo postao saobraćajnim. Tim je nerazumljivije njegovo stanovište spram jevrejske univerze, za koju on kaže, da će njen osnutak dati »vjernu sliku ideologije intelektualaca« pošto je »jevrejsko pitanje za jevrejske intelektualce samo intelektualno pitanje«. Ovu će svoju tvrdnju dr. Farbstein teško dokazati.

Skupštini su prisustvovali cionisti kao i necionisti, dapače i kršteni Jevreji i kršćani, što pokazuje, u koliko se u Švicarskoj povećao interes za Palestinu. I Hans Kohn nastavlja kao delegat Kerem Hajesoda svoju akciju, koja ima mnogo izgleda na uspjeh. Švicarski Jevreji nisu još ni izdaleka dali onoliko za K. H., koliko bi mogli.

Putovanje prof. Weizmanja i dr. Ruppina u Ameriku. Odlazak dra Weizmanja određen je za 24. novembra. Sa drom Weizmannom putuje i dr. Ruppina, da kao član cionističke egzekutive nastavi pregovore glede osnutka »Investmerat (Banke of Palestine)«, koje je on već svojevremeno u Americi započeo, a ravnatelj I. C. T-a dr. Georg Halpern nastavlja.

Naučna putovanja američkog agronomata Elwod Head u Palestinu. Nadalje poznati američki stručnjak za po-

samo svojom snagom stvara (to znači, tko po mogućnosti toliko daje, koliko života u sebi ima, a gospodarski ne uzima više — a jasno ni manje — nego mu je za život potrebno) i o interesima cijeloga naroda. Borba mora dakle da se vodi na narodnoj bazi. Ta baza ima posve drugu širinu, jer je baza cijeloga naroda sa svim njegovim interesima i idealima, baza cijele zemlje, cijeloga čovječanstva, ne u apstraktnom smislu, jer su ovdje uključeni i realni interesi ostalih naroda, u koliko je jedan narod vrstan i dužan da se brine za interese ostalih naroda.

Jasno je da su to samo kratka nagoviještanja. Ne kanim da postavljm nove teorije ili da stare pobijam, ja sam naprotiv nastojao, da po mogućnosti velim samo ono, što je za moj predmet najpotrebnije. Najviše mi se radi o našoj vlastitoj naciji.

No o tome u nastajnom pismu.

Za sada sve dobro, prijatelji moji.

Palestina.

ljoprirodu i kolonizaciju Elwod Head, čiji je poziv dr. Weizmann već cionističkom kongresu najavio, dolazi početkom novembra u Palestinu, gdje se namjerna 4 nedjelje zadržati, da prouči metode poljoprivrednih kolonista Palestine.

Američki Keren Hajesod sastavlja nacionalni K. H. — Council. Direktorij američkog Keren Hajesoda stvorio je na jednom njujorškom mitingu zaključak, da organizuje »National Keren Hajesod Council«, pošto se javljaju mnogi glasovi iz sviju krajeva zemlje, koji zahtijevaju, da i subskribenti sudjeluju kod administracije K. H. Nakon oduljeg pregovaranja uspjelo je prebrođiti sve poteškoće, te se prešlo na sastav ovakvog Councila. Ovaj bi se imao sastojati iz 100—120 članova; po 300 subskribenata moglo bi birati jednog. Ova novostvorena organizacija birala bi 50 posto članova direktorija, dok bi preostalih 50 posto birale stare organizacije.

Postoji nada, da će ova nova uredba rad oko Keren Hajesoda znatno unaprediti, jer je njome subskribentima dana kontrola nad upravom K. H., pa će tako kod ovih odgovornost i samosvijest znatno porasti, a time će se naravno uvećati i broj onih, koji se za Keren Hajesod interesiraju.

Na mitingu iznio je Mr. Rothenberg svoje impresije o djelatnosti londonske Keren Hajesod-centrale. Prema njegovim riječima obavljeno je tamo posao velikom spremom i inteligencijom. Mr. Rothenberg se nada, da će se uspjeti znatno poboljšati, čim samo uspije provesti zajednički rad engleskog, američkog i palestinskog bitoa. Nakon izvoda Mr. Rothenberga, prikazao je Mr. Emanuel Neumann svoj plan oko organizacije rada za K. H. Ovaj plan predviđa već za najskoriju budućnost važne promjene i poboljšice.

Židovski odgoni problem u Americi. Na poziv Louis Marshalla sastala se u New-Yorku konferenca, da osigura egzistenciju židovskoga teološkog seminara. Louis Marshall izvodi u svom govoru, da je židovska odgoja najteži problem američkoga židovstva. Oko 400.000 židovske djece ima, što će uzrasti bez židovske odgoje, pa ako se to ne promjeni skoro, uzrasti će generacija, koja će biti strana židovstvu. Zato ovisi budućnost američkoga židovstva o riješenju toga problema. Fond od jednog milijuna dolara za židovski teološki seminar, može da bude samo početak, i ne smije da se miruje, nego da upregnu sve sile, kako bi to pitanje riješili. Konferenca je zaključila započeti u novembru sakirnom akcijom.

Iz Palestine.

Talijansko društvo za izgradnju kuća u Hajfi. Talijansko poduzeće Gambino et Co., koje je upravo dovršilo gradnju od 17 kuća u »Bet Halum«, stupilo je s jednom jevrejskom kolonijom u Hajfi u pregovore glede izgradnje jednog bloka kuća. Poduzeće je voljno, da kreditira polovicu troškova na 10 godina.

Makabi-konferencija u Jerusolimu. U Jerusolimu održala se Makabi-konferencija, na kojoj se raspravljalo o obnovi i

osnivanju makabijskih župa. Broj organizovanih gombača i športaša narasao je na 2000. U diskusiji se je naglasilo, da je zadaća Makabija učvršćenje nacionalne volje, očelićenje tijela i upoznavanje nacionalnih vrednota. Makabi ne smije da bude politička organizacija, već mora obuhvaćati sve stranke u zemlji. Primila se slijedeća rezolucija: »Delegati Makabi-društava u Erec-Jisraelu izražavaju želju, da se obnove makabijske župe, da se na taj način ujedini sva ona jevrejska omladina, kojoj je lozinka »mens sana in corpore sana«. Prilikom Hanuka blagdana priredit će se makabijski tjedan, kojeg će prinositi biti namijenjeni fondu za izgradnju sportskih igrališta u Erec Jisraelu.

Novo naseobine u Palestini. Pišu nam iz Jerusolima, da će zemljište, što ga je kupio narodni fond, u najskorije doba biti potpuno naseljeno. Ako Keren Hajesod na vrijeme stavi na raspolaganje potrebna sredstva, početak će se s osnivanjem kolonija još ove jeseni, inače tekar za vreme Pesana, što bi značilo **gubitak jedne radne godine.** Namjerna osnovati tri obiteljske naseobine (mošave ovdin), od kojih će jedna — u blizini Tiberiasa — biti određena za ortodokse. Drugi će nošav biti nedaleko Balfourije, a treći u Donjoj Galileji. Upoređo s izgradnjom vršit će se kooperativna kolonizacija u formi kvucot. Novi mošave ovdin imat će 80 obitelji, a kvucot po prilici 100 članova.

Bjalik se preseljuje u Palestinu. Hajim Nahman Bjalik izjavio je berlinskom zastupniku I. C. B-a, da će se unutar šest tjedana definitivno preseliti u Palestinu. Ova osnova ovisi o momentanom položaju jevrejskog nakladništva knjiga. Bjalik se u zadnje vrijeme bavio nakladom knjiga, te je izrazio nadu, da će svjeti za razvitak jevrejskog nakladništva u Palestini biti prikladniji, nego što su momentano u Njemačkoj. U Palestini treba stvoriti sve, što je potrebno za nakladništvo, počam od lijevanja slova pa do knjigoveštva.

Istraživanja u Palestini. »British School of Archaeology«, koja je nedaleko Cezareje iskopala T amnturu, odnosno klasični Dor, naišla je u svom daljnjem istraživanju na feničijske bedeme. Otkrivena je jedna morskakapijaa i veliko stubište, a osim toga našli su se tragovi jednog velikog starog grada, koji po svoj prilici pripada u doba Hiksa. Ostaci su to još iz brončanog doba, i ako imaju mnogo sredstva s ciparsko-feničkom ranom željeznom periodom, a eminentno su filistejskog karaktera.

Momentano iskopa »British School Harbruy, koje se nalazi istočno od Mrtvog Mora, a po svoj je prilici identično s biblijskim Harošetom. Nadalje su interesantni nalazi u Beisanu, gdje iskopine vodi filadelfijska univerza. Nađeno je više potpuno uščuvanih egipatskih zgrada i dva velika monumentalna natpisa kraljeva Setiša I. i Ramsesa II. Ovi natpisi sadržavaju podatke o vojnoj postavi egipatskih četa i popis gradova s obiju strana Jordana.

(Beisan, biblijski Bet Šan, a križarski Besson leži u jugoistočnom dijelu doline Jezreel nedaleko Jordana, a 150 metara pod morskom površinom na

glavnom prometnom putu između Damaska i Egipta).

»O. Z. E.« u Palestini. Centralni komite Jevrejskog društva za zdravstvo (»O. Z. E.«) zaključilo je na predlog dr. Schwartzmanna, da svoju djelatnost protegne i na Palestinu. Centar će samitarne djelatnosti »O. Z. E.« predstavljati Pasteurov institut, kojeg je prije 12 godina osnovalo udruženje jevrejskih liječnika i prirodoslovaca, a kojeg sada preuzimlje »O. Z. E.«. Godišnji je budžet ustanovljen sa 10 hiljada dolara. I uprava sastoji se iz zastupnika »O. Z. E.« i udruženja jevrejskih liječnika i prirodoslovaca. Direktorom ostaje dr. Becham.

Palestinska umjetnost. Prošlog tjedna pohodila je engleska kraljica londonsku podružnicu »Palestinske umjetnosti«. Izrazila je svoje divljenje nad prekrasnim jerusolimskim lončarskim radovima, nad lancima Becaleta, hebronškog stakla i t. d. Mnoge je predmete i kupila.

Traži se upravitelj za tehniku u Hajfi. Board of Directors napisao je natječaj za upravitelja tehnike u Hajfi. Natjecatelji moraju da su akademski naobraženi, a moraju podnijeti i dokaz o dovoljnoj tehničkoj kvalifikaciji i organizatornoj sposobnosti. Potrebno je točno poznavanje hebrejskog jezika, da u slučaju potrebe uzmogne i predavati. Namještenje bi imalo trajati tri godine uz mjesečnu plaću od LE 50 i stanarinski doplatk od LE 120 godišnje. Ponude s minimalno tri svjedodžbe o kvalifikaciji i karakteru treba podnijeti do 21. novembra 1923. sekretaru Board of Direktora, London WC 1, 77, Great Russel Street.

Arapski šeici protiv arapske egzekutive. Arapski šeici od Beisana i doline Jordana poslali su High Commissioneru Sir Herbertu Samuelu memorandum, u kojem se izjavljuju protiv egzekutive arapskog kongresa, koji okrivljuju, da je falsificirao javno mišljenje. U memorandumu se napose ističe, koliko su korist Jevreji donijeli Arapima, nadalje u njem izjavljuju spremnost, da podupiru vladu Sir Herbert Samuel odazvao se je pozivu šeika, te ih je pohodilo.

Zabranjena demonstracija na 2. novembra u Palestini. Vlada je zabranila svaku demonstraciju na 2. novembra, koji je dan šesta godišnjica Balfourove deklaracije. Britske čete, koje su bile privremeno povučene iz Jerusolima, povratile su se opet.

Useljivanje u septembru. U mjesecu septembru prispjelo je u Palestinu 643 useljenika spram 558 u augustu.

Palestinsko učiteljstvo spremno je na velike žrtve. Kako su ograničeni krediti za palestinsko školstvo, moralo se brisati mnoge izdatke predviđene za škole, no kraj svega toga preostao je još deficit od 5000 funti. Palestinski učitelji izjavili su se spremnim, da za pokrivenje ovog deficita žrtvuju jednu mjesečnu platu u godini.

Zgrada univerze u Jerusolimu konačno je privedena svojoj svrsi. Zgrada jevrejske univerze na Skopusu, u koju je bila smještena škola državne policije, konačno je ipak ispražnjena. S restauracijom započeo će se ovih dana. Nakon što će ova biti provedena, uselit će se

smjesta mikrobiološko odjeljenje, kojemu je pročelnik profesor dr. Fodor iz Halle-a.

Tržnica u Jerusalemu. Kako javlja »Jüdische Rundschau« došlo je između velike gradjevne firme Adolf Sommerfeld u Berlinu te direktora P. L. D. C. Dra. Thona, koji sada boravi u Evropi do važne pogodbe, prema kojoj će firma Sommerfeld graditi za vlastite troškove u Jerusalemu na zemljištu Antimosa blizu ceste prema Jaffi veliku tržnicu sa dućanima i to uz proračunani trošak od 30 do 40.000 funti. Tako se ostvara ideja, za koju se inž. tvrtka W. Hecker i E. Jellin već godine zalaže. Na izrazitu želju gosp. Sommerfelda naloženo je vladinom i gradjevnom savjetniku Aleksandru Baerwaldu u Berlinu, da učini u zajednici sa spomenutom inž. firmom planove.

Iz Jugoslavije

Iz Radnoga Odbora. Radni je odbor u svojoj sjednici od 28. oktobra ove godine saslušao izvješće upravitelja Keren Hajesoda o uspjehu akcije u Vojvodini i Beogradu. Iz toga izvješća proizlazi, da uspjeh zadovoljava. — Upravitelj predlaže, da se akcija smjesta nastavi, da se ne dopusti, da stvoreno raspoloženje u posjećenim mjestima obamre. Radni je odbor složan u tome, da stvorenu situaciju valja potpuno iskoristiti, pa stvara zaključak, da tajnik organizacije dr. A. Singer odmah otputuje u Beograd, Vršac, Pančevo i Novi Sad, pa da ondje ostane do potpunoga završetka akcije. Za njegove odsutnosti riješavat će članovi Radnoga Odbora naizmjenice tajničke agende.

Glavna skupština »Judeje« Židovskoga Narodnog Akademskog Društva u Zagrebu. Dne 25. X. održana je XXIII. redovita glavna skupština. Poslije obavljenih formalnosti i podijeljena zapisničke hvale bivšem potpredsjedniku Eugenu Kleinu izabran je za zimski semestar 1923./24. slijedeći odbor: Predsjednik Šalom Freiburger, phil. Potpredsjednik: Cila Sandel, phil. Tajnik I.: Otto Zentner, jur. Tajnik II.: Zvonko Rosenberger, jur. Blagajnik: Arpad Wilhelm, med. Knjižničar: Ferdo Krautblatt, forest. Odbornik I.: Joel Rosenberger, rer. pol. Odbornik II.: Moše Schweiger, chem. Revizor I.: Eugen Klein, phil. Revizor II.: Ervin Baneth, med. Novoizabrani predsjednik Šalom Freiburger zahvalio se u ime svoje i u ime odbora na povjerenju. Govoreći o budućem radu ističe cijonističku ozbiljnost i zadrugarstvo kao glavna dva uvjeta za preporod »Judeje«. Moramo — veli — svi do zadnjega osjećati veliku odgovornost, te sav svoj život udešavati prema potrebama židovskog naroda. Nastojat ćemo što veći broj židovske akademske omladine okupiti oko sebe, te s njima zajednički bratski i židovski raditi i živjeti.

Otto Rechnitzer s veseljem pozdravlja nov odbor, jer vidi u njem same mlade i vrsne sile, za koje je uvjeren, da će marljivo i pošteno raditi. Apelira na novi odbor, neka nastoji u mensu uvesti malo više židovskoga duha i zadrugarskoga života.

Poslije kraće debate o odnosu »Judeje« prema drugim društvima zaključuje predsjednik skupštinu.

Keren Hajesod-akcija u Beogradu. Prisutnost odličnih gostiju dr. Adolfa Friedemanna iz Amsterdama, dra. Vite Kajona i dra. Brace Poljokana iz Sarajeva unijeli su u rad za Keren Hajesod malo novoga života. U četvrtak bila je u dvorani Imperiala odlično posjećena skupština. Govorili su dr. David Alkalay, dr. Vita Kajan i dr. Adolf Friedemann. Dr. Vita Kajan svojim je govorom, punim sadržaja, upravo oduševio prisutne. Skupština protekla je u velikome oduševljenju. Veliki je dobitak, upravo garancija za sretni završetak Keren Hajesod-akcije, bez sumnje interes lože B'anej brit. Loža je učinila dužnošću svojih članova, da plaćaju maaser Keren Hajesodu.

Keren Hajesod-akcija u Pančevu. U Pančevu sastala se dne 3. oktobra 1923. skupština, na kojoj su dr. Adolf Friedemann i dr. Julije Dohany prisutnima razložili cilj, svrhu i važnost Keren Hajesoda. Skupština je bila veoma dobro posjećena. I kasniji posjeti gospode kod pojedinaca pokazali su, da su pančevački Jevreji shvatili svoju dužnost.

Keren Hajesod-akcija u Vršcu. Dne 20. oktobra 1923. bila je u Vršcu vrlo dobro posjećena skupština, na kojoj su govorili delegat Keren Hajesod-direktorija g. dr. Adolf Friedemann te predsjednik Keren Hajesod-kuratorija u Beogradu, dr. David Alkalay. — Iza skupštine bio je sastanak istaknutijih ličnosti grada, pa je na tome sastanku odmah izabran kuratorij i sačinjen nacrt za uspješnu provedbu akcije. Slijedeći su dani bili namijenjeni posjetima. Vršaćki Jevreji — naročito pojedinci — spoznali su važnost časa tako, da su delegati uspjesima zadovoljni.

Keren hajesod akcija u Južnoj Srbiji. Pozivu uprave za Keren Hajesod u Jugoslaviji, da se provede propagandno putovanje Južnom Srbijom, najpripravnije su se odazvala gospoda dr. Vita Kajan i dr. Braco Poljokan iz Sarajeva. — Gospoda su već u tu svrhu otputovala u Bitolj i u Skoplje.

Koncertat Juliusza Wolfsohna. Glazbenoj sekciji »Makabi« uspelo je, da predobije Juliusza Wolfsohna za jedno koncertno veče u Zagrebu. Juliusz Wolfsohn poznat je kao pianista i kao pobornik židovske muzike. Njegove parafrazе po starim židovskim pučkim pjesmama (štampane u Universal Ediciji) naišle su po cijelom kulturnom svijetu na priznanje stručnjaka i kritike. Prof. Wolfsohn predavati će na svom koncertu dne 17. ovog mjeseca u velikoj dvorani glazbenog zavoda isključivo svoje židovske skladbe. To će biti ujedno prvo veče židovske muzike u Zagrebu. Ljepota židovske melodije očarala je mnoge i nežidovske skladatelje te ćemo i mi imati prilike, da tom prigodom upoznamo ne samo izvanredne obradbe Wolfsohnove, već i sav čar i dubinu židovske pučke pjesme. Ovo će veče ostati za cijelo u neizbrisivoj uspomeni svih, koji će doći da slušaju neobične, no nama tako blize zvukove. — Gg. iz provincije, koji kažu tom koncertu prisustvovati, mogu od tajnika »Makabija« pismeno da naruče ulaznice za taj koncert.

Za jugosl. halučku farmu sakupili su gg. Iso Pick i dr. Arnold Katz u Daruvaru po Din. 1500.—, od gg. Josipa Epsteina,

Salamona Grossa, Josipa Wolzer, ud. Kerpun, Ise Picka, Ladislava Rachlitz, Aleksandra Szaubo, Grubišnopolje, Žige Weissa Din. 11.000. Židovska omladina sakupila u manjim iznosima Din. 3.800. Svega 14.800.

Bjelovar: kod Tore darovali Lav. Hirschl 100.—, David Herrnstein 50.—, Mavro Ackermann 50.—, Mijo Wolkenfeld 50.—, Josip Webe 25.—, Makso Steiner 25.—, Mavro Weinrebe 25.—, Josip Altmann 25.—, Maks Stern 25.—, Ernst Tauber 20.—, svega 395.—

Kako je nastao hrvatski naziv »Naliv-pero«. Jedna domaća tvornica započela je proizvodnjom zlatnih punjivih pera, u Engleskoj Fountainpen zvanih. Ova su pera kovana od čistoga zlata, da ne zahrđaju, a rt da bude tvrdiji providjen je naslagom Iridija. Držak je šupalj te sadržava crnilo, koje specijalnim dovodnim kanalom teče na pero i to samo u tolikoj mjeri koliko je potrebno kod pisanja. Usljed toga je svako kapanje i mrljenje isključeno.

Pošto je do onda ovaj predmet i pojam bio skoro sasvim nepoznat, to naravski naš narod nije imao ni posebnog naziva za ovo punivo pero. Tvornica obratila se je na prijatelje i slaviste neka bi predložili novu riječ ili makar kovanicu, kojom bi se ovo pero moglo nazvati. Starina Nadko Nodilo predložio je ime »Naliv-pero«, koje je odbor pronašao najboljim. Kroz ovih 10 godina od kada ta tvornica proizvadj a i lansira naliv-pera, uyrriježio se taj naziv u našem narodu i postao je općenit za ovu vrstu pera.

Prava „ERENYI“-DIANA
francuska vinovica - najbolji kućni lijek za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 6
srednje „ „ 16
„ „ „ 32

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odlo)
Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Zaštitni znak
Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijednih patvo.rln

IA. BUKOVE CJEPANICE
kao i sve ostale vrsti gorivog drva na vagone, hvatove, te rezana i cijepana, dobijete najpovoljnije kod
ŠANDORA WEILLERA,
TRNJANSKA CESTA 40 - TELEFON 24-69.

„MACHER“
Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

Na veliko! Na veliko!
JUŽNO VOĆE
limuna, naranča, smokva, badema, datulja, sultanina, malaga, i d.
uz najjeftinije cijene kod
I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
Brodovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
u Zagreb, na račun Z. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskoga naroda. Žid. narodni fond utemeljen je na V. otom. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda
(Keren kajemet lej Israel) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 23. od 17. do 31. oktobra 1923.

OPCI DAROVI

Prishtina: Za prodani kalendar 182.—, na
Simhat-Tora daruju: Baruch B. Moše i sinovi
20.—, Samuel B. Ašer 20.—, Josef B. Ašer 20.—,
Isak Koen i sin 15.—, Hajim B. Jusef, Sal. šo-
to i sin 20.—, David Ruben 10.—, Hajim B. Da-
vid 20.—, Ašer B. Kutijel 20.—, Šemuel Adireš
10.—, Nisim Elazar 10.—, Mordehaj Elazar 5.—,
Jakob Koen 5.—, Šemuel Puben 5.—, Ašer B.
Avram 5.—, Hahan Abugani 5.—, Binjamin Mandil 10.—

Bjelovar: Žiga Merkade 40.—, Ing. Rosen-
zweig umj. čestitke k vjenčanju gđjice Ankice
Pollak Dr. Milhofer 20.—
Banjaluka: Mella Poljokan 10.—, Maks Weiss 16.—

SAMOOPOREZOVANJE

Bjelovar: Dr. Hinko Gottlieb 5.—, Ruža Gottlieb 5.—

ŠKRABICE

Rogatica: Blanka Levi 20.—, Luna Levi 20.—,
Sari Danon 20.—, Rozi Kattan 7.—, Bukica Bararon 18.—, Salomon Papo 15.—, Simon Levi 24.—, Mazalta Kattan 50.25, Flora Danon 5.50, Moric Katan 3.50, u Sinagogi 75.50

Zagreb: Literarni sastanci 49.75
Banjaluka: Mella Poljokan 228.50, Ernst Brammer 123

ZLATNA KNJIGA

Prishtina: Upis Gavriel i Rifka Koen prig. vjenčanja 1000.—

MASLINE

Bjelovar: Jakob Fürst u gaj Slavka Fürsta 2 m. 120.—

DAROVI ZEMLJE

Geulat haarec.

Zagreb: Oskar Rendeli 100.—, N. N. 200.—

Bitolj: Leon Kamhi 20.—, Albert Assael 20.—,
Eli B. Kassorla 20.—, Abraham Juda Testa 10.—,
Sabbat Pessa 9.—, David M. Aroeste 30.—, Haim
Juda Alboher 20.—, Moše Merkade Testa 18.—,
Todoros H. Aroeste 18.—, Nišim Šalom Koen 4.50,
Sal. Nehama 22.50, Moise H. Hasson 9.—,
Isaac Levi 10.—, Nisim Nachmias 9.—, Bohhor
Benjahar 10.—, Abraham Benjakar 36.—, Išahia
Isah 9.—, Hajin I. Alboher 18.—, Moreno Sarfati
10.—, Mordehaj Koen 5.—, Bencion Koen 5.—,
Sal. Argas 5.—, Darios Pardo 5.—, Gabriel Ju-
hah 5.—, Isak Levi 10.—, Sabbat Kassorla 9.—,
Jakob A. Aroeste 9.—, Nisim D. Kassorla 15.—,
Benjamin Testa 15.—, Kal Kadoš 65.50, Abraham
M. Katanela 9.—, Kal Kados Ozer 26.—, Aron
Alboher 45.—, Salom Nahmias 4.50, Ješiva Nea-
rim 100.—, Alevi Haim 80.—, Menahem Ruso
20.—, Abraham Aructi 5.—, Josef M. Arneti 10.—,
Leon Išah 20.—, Abraham M. Arneti 18.—,
Benvenisti Alcala 45.—, Abraham M. Arneti
18.—, Mošon Asael 200.—, Sam. Haim 50.—, Bo-
hor Benjakar 20.—, Abraham D. Kamhi 30.—,
Mordehaj I. Koen 9.—, Jakob Nahmias 18.—, Mo-
še Talvi 54.—, David Talvi 27.—, Moše Is. Kon-
fino 9.—, Jakob J. Pessa 9.—, Aron Ruso 20.—,
Baruh I. Konfino 18.—, Aron I. Aroesti 9.—, Mo-
še B. Alevi 9.—, Samuel S. Pardo 9.—, Isak P.
Nassorla 27.—, Abraham M. Aroeste 18.—, Ja-
kob D. Kamhi 18.—, Jakob A. Aroeste 18.—, Ja-
kob J. Levi 45.—, Israel Aseo 90.—, Albert

Asriel 45.—, Mordehaj R. Levi 18.—, Meir M.
Haim 90.—, Jakob Sarfati 20.—, Samuel Honen
9.—, Sabat Faraše 10.—, Abraham Sadikari 20.—,
Saba Franco 20.—, Aron Kalderon 10.—, Josef
Ruso 10.—, Čelebon Franka 200.—, Mordehaj
Kohan 10.—, Mošon Aroeti 10.—, Abraham Nah-
mias 50.—, Penhas M. Pessa 9.—, Sem. Is. Baruh
200.—, Abraham Pessa 20.—, Sal. M. Pardo 100,
Natalia S. Baruh 9.—, Nisim Baruh 9.—, Josef
Sarfati 20.—, Haim Kalderon 20.—, Merkado Al-
baranes 50.—, Abraham S. Baruh 18.—, Sam. A.
Levi 100.—, Isak Mosat 20.—, Mair A. Aroeste
10.—, Mordehaj Išak 9.—, Isak B. Ruso 9.—, Al-
vahan H. Kambi 18.—, Abraham Albenda 9.—,
Mišolam Pesa 9.—, Haim Misrahi 9.—, Nisim
Misrahi 9.—, Jakob Šelomo 9.—, Isak Levi 20.—,
Jakob Pardo 20.—, Sal. I. Koen 20.—, Mošon
Aroeti 10.—, Haim I. Katanele 9.—, Nisim S. Ba-
ruh 18.—, Abraham Juda Testa 9.—, Penhas D.
Pardo 27.—, David P. Pardo 36.—, Aron Is. Levi
18.—, Haim Juda Alboher 18.—, Nisim M. Kambi
30.—, Bohor W. Isah 50.—, Leon M. Kamhi 50.—,
Sami B. Pardo 50.—, Eli B. Testa 30.—, Aron
Testa 10.—, Jakob A. Aroeste 10.—, Leon Camhi
10.—, Sam. Levi 10.—, Jehahie Išah 10.—, Moše
A. Sadikar 10.—

Osijek: Prigodom proslave srebrnog pira g.
Adolfa Kohna čin. sabrano 380.—
Rogatica: Prigodom svečanosti »la via« u
kući g. Sal. Pape sakupila Batševa Levi 250.—
Tuzla: Prigodom Berit mila kod g. Lichtnera
365.—
Karlovac: Kod proslave Bar Micva Leona
Horovitzza sakupila Zlata Rendeli 230.—
Varaždin: Na berbi g. Arnolda Sterna u Va-
raždinskim Toplicama 125.—
Banjaluka: Sal. I. Poljokan kod kućnog si-
jela 290.—

Daruvar: Sal. Gross 100.—, Drag. Goldberger
100.—, Albert Sorger 50.—, Gabro Sterk 25.—,
Oto Gross 25.—, Leon Gross 100.—, Mavro Mer-
molstein 50.—, Oskar Rochlitz 50.—, Oto Sterk
25.—, Milan Kraus 50.—, Weiss Viktor 20.—

Rogatica: Moise Bararon 25.—, Simon Levi
20.—, Sal. Papo 20.—, Moise Bararon 50.—
Tuzla: Ing. Ivo Goldstein 20.—, Jakob Mae-
stro 20.—
Bjelovar: Jenő Schlesinger, Pitomača 100.—,
Lav. Rosenberg 25.—, Leo Lević 25.—, Gustav
Deutsch 12.50, Gustav Landberger 5.—

Banjaluka: Sef. bog. općina u templu 430.—
Ludbreg: Po 50.—, Josip Weinrebe, dr. Oto
Spiegler, po 25.—, S. Weiss, Rudolf Appler, Ar-
tur Scheyer 175.—

Ispravak u isk. br. 22. Mihail Miller, Zagreb
umj. 2000.— 1000.—

Asriel 45.—, Mordehaj R. Levi 18.—, Meir M.
Haim 90.—, Jakob Sarfati 20.—, Samuel Honen
9.—, Sabat Faraše 10.—, Abraham Sadikari 20.—,
Saba Franco 20.—, Aron Kalderon 10.—, Josef
Ruso 10.—, Čelebon Franka 200.—, Mordehaj
Kohan 10.—, Mošon Aroeti 10.—, Abraham Nah-
mias 50.—, Penhas M. Pessa 9.—, Sem. Is. Baruh
200.—, Abraham Pessa 20.—, Sal. M. Pardo 100,
Natalia S. Baruh 9.—, Nisim Baruh 9.—, Josef
Sarfati 20.—, Haim Kalderon 20.—, Merkado Al-
baranes 50.—, Abraham S. Baruh 18.—, Sam. A.
Levi 100.—, Isak Mosat 20.—, Mair A. Aroeste
10.—, Mordehaj Išak 9.—, Isak B. Ruso 9.—, Al-
vahan H. Kambi 18.—, Abraham Albenda 9.—,
Mišolam Pesa 9.—, Haim Misrahi 9.—, Nisim
Misrahi 9.—, Jakob Šelomo 9.—, Isak Levi 20.—,
Jakob Pardo 20.—, Sal. I. Koen 20.—, Mošon
Aroeti 10.—, Haim I. Katanele 9.—, Nisim S. Ba-
ruh 18.—, Abraham Juda Testa 9.—, Penhas D.
Pardo 27.—, David P. Pardo 36.—, Aron Is. Levi
18.—, Haim Juda Alboher 18.—, Nisim M. Kambi
30.—, Bohor W. Isah 50.—, Leon M. Kamhi 50.—,
Sami B. Pardo 50.—, Eli B. Testa 30.—, Aron
Testa 10.—, Jakob A. Aroeste 10.—, Leon Camhi
10.—, Sam. Levi 10.—, Jehahie Išah 10.—, Moše
A. Sadikar 10.—

Ispravak u isk. br. 22. Mihail Miller, Zagreb
umj. 2000.— 1000.— 4022.50

USLUGE

Rogatica: Simon Levi 22.—, Luna Alkalay
7.—, Klara Levi 10.— 39.—

DAROVNA KNJIGA

Bjelovar: Prig. vjenčanja Ankice Pollak—
Dr. Bela Milhofer sabrano: Ernst Pollak 100.—,
Sam. Milhofer 50.—, Vilmi Lauš 50.—, Ljud.
Steinhof 50.—, Franz Milhofer 25.—, Ing. Leo
Krauss 25.—, Milan Lauš 20.—, Dr. Božo Beck
20.—, Valent Pollak 20.—, Bert. Tauber 10.—,
Makso Rosenberg 10.—, Nada Fürst 10.—, Zora
Herrnstein 10.—, Dora Roth 10. 410.—

PREGLED.

Table with 2 columns: Location/Description and Amount.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	5786.—
Iz Bosne	1496.50
Iz Srbije	4697.—
Iz Vojvodine	
Ukupno	11.979.50

Od 1. januara do 31. oktobra 1923. unišlo
sveukupno Din. 535.371.85.

POVJERENICIMA ŽID. NAR. FONDA

Za mjesec dana slavit će opet židov-
ski narod Hanuka-blagdan, uspomenu na
herojske borbe Makabejaca za oslobođe-
nje svoje domovine. Ove dane iskoristila
je vazda uprava Keren Kajemet Lej Israel
za provedenje velike akcije. U svim mje-
stima priredjivane su zabave, a djeca
provela su sabirnu akciju.

Pozivljemo vas, da i ove godine na te
dane priredjujete zabave u korist Žid.
Nar. Fonda i da ujedno provedete dječju
sibirnu akciju. Uprava Keren Kajemeta
odlučila je, da će ove godine raspisati na-
tječaj za nagradu marljivim sabiračima,
koji će dobiti lijep dar. U obzir za natje-
čaj dolaze svi oni, koji najmanje skupe
200 dinara.

Obraćamo se s toga na vas s molbom,
da ovu

Hanuka-akciju

što bolje pripravite, kako bi postigli lijep
uspjeh. Direktorij Keren Kajemeta traži
od nas, da u zimskoj sezoni t. j. od Ha-
nuke do Purima namaknemo dvije trećine
propisanoga kontingenta, jer je to vrije-
me kad se najviše radi, pa treba u tim
mjesecima osigurati postignuće propisa-
noga kontingenta.

Ne propustite zgodu, da na Hanuku
priredite zabavu! Tražite i od drugih in-
stitucija, koje priredjuju zabave, da daju
10 po sto u korist K. K. L.!

Bilo bi vrlo žalosno i od ogromne šte-
te po našu stvar, kad ne bi mogli namak-
nuti ove godine propisani nam kontingent.

Očekujemo, da ćete svi izvršiti svoju
dužnost i osigurati time uspjeh naših na-
stojanja.

Uprava Keren Kajemeta Lej Israela
za Jugoslaviju.

"TEVIT"

Poduzeće za elektroindustriju i trgovinu
Telefon 14-59 ZAGREB Gajeva ulica 15

Izvadja: Električna instalacija svijetla, telefona, kućnih zvonila i reklama

Preuzima: Uredjaje električ centrala, pogona, prenose sila, popravljanje sviju vrsti električnih strojeva

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI

Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omolnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

MANUFAKTURA

Robni odio Centralne banke d. d.
ZAGREB, Strossmayerova ulica 2.

MAKSO BOROVIC

Brzojavi: MABOR

Telefon: 11-31

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorbna

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

Domaćice

tražite kod Vašeg trgovca
samo najbolje belgijsko

Plavilo

za rublje

Zaštitni znak sa znakom „Deva“

Glavno skladište za Jugoslaviju:

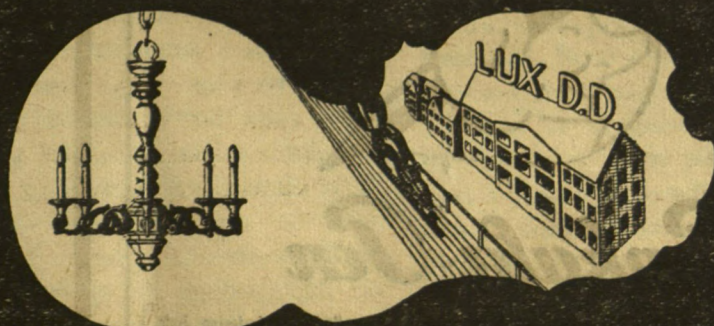
„Patria“

zadruga za kemijske
potrepštine, Zagreb,
Preradovićeve ul. 12
: Telefon broj 16-91 :

Tko oglašuje - taj napreduje!

**Gumene pete i
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

TVORNICA BRONZ LUSTERA

LUX D.D. KOTURAŠKA 9.

WIENER BANK-VEREIN

HRVATSKA PODRUŽNICA, ZAGREB

Jurišićeva ulica broj 22.

Brzojavni naslov: **BANKVEREIN**

Obavlja sve bankovne transakcije.

PAMUK A. ROMANO MOLINOsve vrsti i
u svim brojevima**ZAGREB,**

Boškovićeve ulica broj 15

Žuti — bijeli — farbani

Brzjavni: DIANA

Telefon broj 23-66

žutica platno

šifoni

engleski — talijanski

SIDRO d. d.za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30.

Komisijono skladište tt.

Gebrüder Böhler & Co., A.-G.
Wien Berlin

Ocjel za alat i konstrukcije

St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien

Turpije Anker Fischer, žice i užeta od žice

MOSTERTVORNICA LAKA d. d.
U ZAGREBU

Proizvadža:

lakove, lak-boje, firs,
uljene boje, zemljene
i kemičke boje
za svu industriju, obrt i trgovinu

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

LYODONTpasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je
povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, - Zagreb

VREĆEiz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugalj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke**SCHOTTEN I DRUG**

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

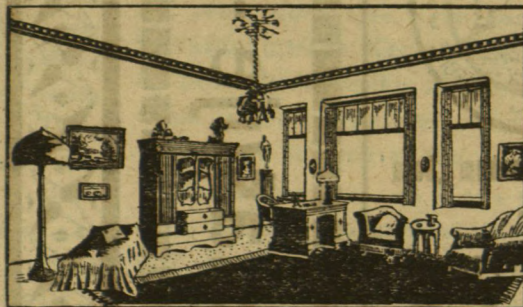
Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremicnih ponjava

Do vraga tintarnica!

Za jeftin novac dobije se izvrsno **NOVO**
Naliv-pero

"Penkula"-Pen

Sa lako izmjenjivim perom od ocjeli. Puni se tankom tintom jednom na tjedan i piše trajno. Čisto i pouzdano poput zlatnog naliv-pera. Rezervna pera za svaku ruku. Patenti u svim državama svijeta. Izrada od drveta sa napu-jačem i 2 pera Din. 17.50 — Izrada od kančuka sistem automati punjeno sa 2 pera Din. 35 —

Služite se **PENKALA OLOVKOM!** To je prvi vazda za pisanje spremni ka-
jom. Piše tanko grafitom i u bojama
Dobivaju se u svim papirnicama!Prva osječka
TVORNICA ZA PRERADBU DRVA D. D.
Atelier za umjetničko uređivanje stanova

Telefon 2-41, ZAGREB Gajeva 12.

POKUĆTVO

Sve vrsti uz svaku cijenu.

TRGOVINA RUBACA NA VELIKO„MARS“ d. d., poslovodja: **IGNJAT NEUSSER**
ZAGREB, Sajmište broj 55 (produljena Hatzova ul.)

Torika

M. Marberger i sin

Sajmište broj 55 ZAGREB u vlastitoj palači

Preporuča svoje bogato skladište umjetne kože
(Kunstleder) za tapetare, sedlare i knjigoveže,
voštanog porketa (Wichsleiwand), pletene (Wirk-
waren) i gumene robe uz tvorničke cijene, pro-
daja samo na veliko.Na zahtjev šaljemo cijeni i uzorke.
Posjetite naše skladište!Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe**Ferdo Hirschl k. d.**Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebitna. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.**GIDOL**

NENATKRILJIVO SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE SVIH VRSTI KOVINA

Čuvajte se patvorina!

Jedini tvorničari:

Zahtjevajte uvijek samo:

GRUBIĆ I DROBAC, tvornica kem.-tehn. proizvoda d. d., ZAGREB

GIDOL